

## DE NAVOLGING VAN CHRISTUS



Thomas a Kempis

*De navolging  
van Christus*

Hertaald door Mink de Vries  
en ingeleid door Paul van Geest

 Adveniat

Thomas a Kempis  
*De navolging van Christus – in jonge taal*  
Hertaald door Mink de Vries

Uitgeverij Adveniat, Leeuwarden  
Jongbloed Media

BEWERKING: Liesbeth Groot Koerkamp  
EINDREDACTIE: Loek Prinsma  
GRAFISCHE VORMGEVING OMSLAG: Corné van der Horst  
GRAFISCHE VORMGEVING BINNENWERK: Peter Slager, Garage BNO

De afbeeldingen in dit boek zijn afkomstig van  
Bert Pierik, Bergklooster Zwolle (zie voor meer info pag. 320)

Heruitgave luxe editie © 2024 Adveniat, Leeuwarden  
Eerste druk © 2008 KBS, 's-Hertogenbosch

Alle rechten voorbehouden

ISBN 9789493395077  
NUR703

## ❖ *Woord vooraf*

*De navolging van Christus* is geen boek om in één ruk uit te lezen. Eén of twee bladzijden per keer is voldoende om inspiratie op te doen voor een goed leven met hoofd, hart en handen. Zo is de tekst ooit geschreven: als een inspiratieboek voor jonge mensen. Daarnaast is het een boek dat ons een spiegel voorhoudt en laat zien hoe het leven uiteindelijk bedoeld is, en wat het betekent navolger van Christus te zijn.

Ik heb geprobeerd de oude tekst begrijpelijk te maken voor jongeren en volwassenen van nu. Thomas (1379/1380-1471) schreef zijn overdenkingen als subprior in het klooster voor zijn novicen, jonge monniken. Maar het boek werd al snel ook populair bij gewone gelovigen en is een belangrijk boek geworden in de beweging van de Moderne Devotie.

Ook in Thomas' tijd waren veel mensen uit op uiterlijkheden en snelle bevrediging van behoeften. Thomas zegt dan: 'Blijf bij jezelf, laat je niet leiden door omstandigheden, uiterlijkheden en genotzucht. Hij legt uit dat het in relaties om onvoorwaardelijke liefde gaat, om liefde die mensen bij elkaar houdt en die ruimte geeft, ook al zint het hun even niet. Je hoeft niet het klooster in; het gaat erom dat je niet afhankelijk bent van andere mensen en van materiële zaken. Het gaat immers om 'zijn', niet om 'hebben'. Pas dan ben je vrij om te ontvangen wat God je te bieden heeft.

Dat loslaten spreekt bijvoorbeeld ook veel boeddhisten aan in dit boek. Het is geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid en verbondenheid. Want Thomas' oproep tot vrijheid is niet los te maken van een juiste levenshouding en het doen van goede werken als vrucht van geloof. Uitgangspunt blijven innerlijke rust en

vrijheid, gekoppeld aan de relatie met God. Op die manier zijn goede werken geschenken om te delen en geen prestaties goed te scoren bij God.

De Moderne Devotie als beweging vormt een inspiratiebron voor mij omdat zij mij terugbrengt bij de kern van het geloof, zonder poespas en regeltjes die mensen erbij bedacht hebben. De liefde speelt in deze beweging een centrale rol, en niet de angst door mensen afgewezen te worden en er niet bij te horen. Het was een beweging die tegen de heersende opvattingen van de maatschappij inging en die ook in deze tijd niets aan actualiteitswaarde verloren heeft. Dit is een heel concreet boek, dat geloof handen en voeten kan geven. Je kunt er iets mee in je dagelijks leven!

In dit boek probeer ik De navolging door te vertellen aan jonge mensen van nu. Het is geen wetenschappelijke vertaling uit de grondtekst, maar een hertaling, zo dicht mogelijk bij de tekst en de bedoeling van Thomas zoals ik hem begrijp. Daarbij heb ik mijn lezers voor ogen gehouden en geprobeerd jargon te vermijden. Traditionele begrippen als 'sacrament' en 'genade' zijn omgezet in gewonere woorden. Waar 'kloosterlingen' of 'heiligen' stond, zeg ik bijvoorbeeld 'gelovigen', en waar 'communie' stond, 'maaltijd van de Heer'. Zo is het boek voor katholieke, protestantse en evangelische lezers begrijpelijk. Maar ook voor niet-gelovigen, mensen van een andere religie of 'ietsisten' is dit een boek waarin je heel veel levenswijsheid kunt vinden. Daarom is het een boek voor iedereen, omdat we allemaal wel op zoek zijn naar wat echt en waar is, naar wijsheden waar je echt iets aan hebt in je leven. Het boek heeft mij in ieder geval gegrepen en niet meer losgelaten.

Hopelijk breng ik mijn enthousiasme voor de tekst ook op jou over, en heb je er echt iets aan voor je dagelijks leven.

*Mink de Vries*

## ◇◇ Inleiding

Wie Thomas a Kempis tijdens diens leven had kunnen vertellen dat zijn *Navolging van Christus* hem eeuwen lang wereldfaam zou gaan bezorgen, had waarschijnlijk ontzetting, verbijstering en ongeloof in Thomas' blik en lichaamstaal kunnen ontwaren. De jongeren die hun eerste stappen in het kloosterleven op de Agnietenberg bij Zwolle zetten, leerde hij namelijk dat het beter is onbekend te blijven. Dan kom je volgens hem niet bloot te staan aan typen die op jouw succes afkomen en jouw glamour op hen willen laten afstralen. Thomas had door dat deze 'vrienden' de ware niet zijn, en dat je door dergelijke kameraden in een isolement belandt. Dat hijzelf zo veel gelezen zou gaan worden en dat zijn *Navolging* na de uitvinding van de boekdrukkunst meer dan vijfduizend keer is gedrukt, in meer dan honderd verschillende talen, lag waarschijnlijk dus niet in zijn bedoeling.

Hoe heeft het dan toch zo kunnen lopen dat er in het jaar 2008 een vertaling verschijnt voor jongeren die zich niet binnen kloostermuren bevinden, of die niet iedere dag opstaan met de gedachte dat zij vandaag de navolging van Christus eens even gestalte gaan geven op het sportveld of in de aula van de school? Wat is de kracht van dit werk?

Wat *De navolging van Christus* een boek voor alle tijden maakt, is het karakter van de auteur. Toen Thomas overleed in 1471 – hij werd 91 jaar –, schreef een medebroeder van hem in de kroniek van het klooster dat Thomas in zijn jonge jaren veel beproevingen en moeilijkheden had moeten doorstaan, maar later in zijn leven de gave had ontwikkeld anderen tot troost en bemoediging te zijn. Wat die moeilijkheden waren, schrijft hij niet bij. Waarschijnlijk zaten ze in Thomas zelf. Aan zijn werk te zien moet hij een extreme perfectionist zijn geweest, die hieron-

der leed en die hierdoor misschien ook zijn omgeving tot last is geweest. Men twijfelde ook aan zijn geschiktheid voor het kloosterleven, juist omdat hij alles zo perfect wilde doen. Misschien werd hij ook daarom pas op 34-jarige leeftijd priester gewijd, in 1413 of 1414. In de middeleeuwen was je dan al oud. Maar wat blijkt? In 1424 wordt hij novicen-meester: ‘coach’ voor mannen tijdens hun eerste jaren kloosterleven. Dat lijkt merkwaardig. Je zou toch denken dat de leiding van zijn klooster de vorming van de novicen niet zou willen overlaten aan een angstige perfectionist. Waarschijnlijk hadden Thomas’ oversten de eerste versies van het eerste boekje van *De navolging* gelezen. Het moet hen bevestigd hebben in de overtuiging dat Thomas enorm gegroeid was. Hij had zijn moeilijkheden en beproevingen doorstaan en was er als een beter mens uit gekomen. Zeker in het eerste boek van *De navolging van Christus* spreekt iemand die weet waardoor mensen ongelukkig, onrustig en eenzaam kunnen worden. Maar tegelijkertijd klinkt er de ervaring in door van iemand die zelf heeft ontdekt hoe je, hoewel je niet volmaakt bent en het ook nooit zult worden, toch – of juist daardoor – tot zegen van anderen kunt worden.

Het besef dat je niet volmaakt bent en tekortschiet, is niet van deze tijd. Het is lastig dit te erkennen. Maar Thomas wist als geen ander dat je droefheid, ongeluk of het gevoel dat niemand je begrijpt, niet kunt wijten aan de tijd of de maatschappij waarin je leeft, of aan de mensen die je opvoeden. Veel van zijn adviezen zijn erop gericht je te bevrijden van het ideaalbeeld dat je van jezelf hebt, of van de gedachte dat alles om jou draait. Het nut van tegenslagen, het besef dat je klein en armzalig bent of tekortkomingen hebt, het inzicht dat alles betrekkelijk en vergankelijk is ... Thomas spreekt erover om zijn lezer een hoge vorm van vrijheid te laten proeven. Mensen die hun ambities kunnen relativeren, die zich van de betrekkelijkheid van hun kennis en kunde bewust zijn en beseffen dat ze ooit zullen sterven, worden aange-



namer in de omgang met anderen. Zij blijven minder verstrikt in hun eigen ego en raken daardoor ook uit het isolement waartoe dit leidt. Levend in het perspectief van de eeuwigheid gaan zij veel bewuster met hun tijd, de natuur, zichzelf en anderen om.

Als je bedenkt dat Thomas' *Navolging van Christus* duizenden drukken heeft gekend, is er maar één conclusie mogelijk. Klaarblijkelijk willen mensen dit in alle tijden horen. Kennelijk is het goed te ontdekken dat het bewustzijn van de eigen onvolmaaktheid een grote bevrijding geeft én een weg is naar God.

*De navolging van Christus* omschrijft Thomas in termen van 'licht' en 'verlicht worden'. In het evangelie volgens Johannes zegt Jezus: 'Wie Mij volgt, wandelt niet in duisternis.' Het is de openingszin van het eerste boek van *De navolging*. Thomas' idee van 'verlichting' heeft twee kanten.

In het licht van Christus zie je je eigen obstakels des te beter. Maar als je in het Licht wandelt, weet je wel precies hoe je moet lopen.

*Paul van Geest*





BOEK 1

*Handreikingen voor het leven  
vanuit het christelijk geloof*

*Wie Christus volgt ...*



In de tweede wereldoorlog is dit portret van Thomas verloren gegaan na een bombardement op Keulen waar het zich bevond. Museum Anno heeft nog een ingekleurde zwart-wit foto van het portret. Het zou vermoedelijk geschilderd zijn door een tijdgenoot van Thomas, meester Johan van den Mynnesten maar het is waarschijnlijk veel later geschilderd. (reproductie Museum Thomas a Kempis)



## HOOFDSTUK 1

# *Christus volgen en afstand doen van alles wat dat in de weg staat*

Wie mij volgt, loopt nooit meer in de duisternis, zegt Jezus (Johannes 8:12). Dit zijn woorden van Jezus Christus, en wij worden uitgenodigd zijn levensstijl na te volgen als wij echt willen ontdekken wat het betekent los te komen van wat ons hart verblindt (Efeziërs 4:18). Het gaat erom dat we ons in het leven van Jezus Christus verdiepen. Wat Jezus onderwees, gaat veel verder dan wat alle geleerde en gelovige mensen ons geleerd hebben. Als iemand Jezus werkelijk begrijpt en navolgt, wordt pas duidelijk hoe Hij het heeft bedoeld. Zo gaat het meestal niet, helaas. Velen hebben de boodschap van het evangelie maar al te vaak gehoord, maar voelen zich er niet toe aangetrokken omdat ze niet de houding, niet de geest van Jezus hebben.

Wie de woorden en levensstijl van Jezus echt wil begrijpen en ervaren, zal Christus in zijn leven dienen te volgen, in actie moeten komen en het niet bij woorden moeten laten. Je kunt wel allerlei ingewikkelde studies volgen over hoe het nu zit met de Drie-eenheid (God de Vader, Jezus de Zoon en de heilige Geest), maar als je niet van binnenuit verandert, kom je er geen stap verder mee. En als je niet van binnenuit verandert, en je houding er nog steeds een is van 'ikke, ikke, ikke', wat heeft God daar dan aan? Het doet God zeker geen plezier. Je bezighouden met moeilijke, diepzinnige woorden en teksten maakt je niet opeens tot een goed mens: een goed leven leiden, dat is waar het om gaat.

Daar is God blij mee. Wat schiet je nu op met precies te weten wat 'berouw' betekent en de definitie daarvan heel goed te kunnen opschrijven, terwijl je geen berouw kunt voelen?

Al ken je de hele Bijbel en de uitspraken van alle geleerde mensen uit je hoofd, je hebt er niets aan als je de liefde niet kent: de liefde voor God en jezelf en de hele wereld en Gods goedheid voor jou. Lucht en leegte, alles is leegte (Prediker 1:2). Dit betekent: alles is inhoudsloos, gaat nergens over, behalve God liefhebben en Hem volgen. De hoogste wijsheid is: afzien van datgene wat je van God afhoudt en verlangen naar een leven zoals God het bedoeld heeft. En daar je uiterste best voor doen.

Het heeft geen zin rijk te willen worden, want je kunt je geld en goederen toch niet meenemen in je graf. Ook is het zinloos erebaantjes na te streven of carrière te maken alleen voor de status. Lucht is het, inhoudsloos, te verlangen naar zaken die er in wezen niet toe doen. Als mens word je daar niet beter van. Het dient nergens toe lang te willen leven, terwijl je je er niet druk om maakt of je ook goed leeft. Het is niet zinvol je alleen te richten op de dingen van de dag en je niet bezig te houden met de dingen die komen.

Je in allerlei voorbijgaande liefdes te storten is vergeefse moeite; het gaat er juist om je liefde te investeren in zaken die blijvend zijn en die zelfs niet stoppen met de dood.

Onthoud de volgende woorden: het oog wil altijd méér zien, en het oor wil altijd méér horen (Prediker 1:8). Dat houdt nooit op. Probeer je daarom niet te laten afleiden door alles wat je ziet of hoort, maar richt je op wat je niet kunt zien en niet kunt horen. Want zij die uit zijn op snelle bevrediging van hun begeerten, blijven onder de maat en riskeren Gods goedheid niet te kunnen ontvangen.



## HOOFDSTUK 2

# *Bescheidenheid*

Ieder mens wil wel graag meer weten, maar wat heb je aan kennis zonder rekening te houden met God? Een bescheiden boer die rekening houdt met God, is beslist beter dan een opschepper van een filosoof die de sterren bestudeert, maar niet naar zichzelf kijkt.

Wie zichzelf goed kent, ziet in hoe weinig hij eigenlijk voorstelt. Hij hoeft ook niet zo nodig complimentjes te krijgen. Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou niets zijn (1 Korintiërs 13:2-3).

Houd toch op met steeds meer te willen weten; je wordt er alleen maar door afgeleid en je raakt uiteindelijk teleurgesteld. Mensen willen graag geleerd en wijs zijn in de ogen van anderen. Maar er zijn zo veel dingen die er absoluut niet toe doen als het gaat om werkelijk mens zijn. Het is niet handig, en bovendien een verspilling van energie, als je je steeds maar bezighoudt met dingen die niet te maken hebben met een goed leven.

Veel praten levert niets op, maar goed leven is verfrissend voor je geest, en een zuiver geweten geeft vertrouwen in je relatie met God. Hoe meer je weet, des te groter is je verantwoordelijkheid om een goed leven te leiden. Schep daarom niet op over wat je allemaal weet, maar wees er dankbaar voor en ga er bewust mee om. Als je denkt heel veel te weten, besef dan dat er nog veel meer is wat je niet weet.